

LUJO MARGETIĆ, »VINODOLSKI ZAKON. 1288—1988. NOVI VINODOLSKI. BAKAR. BRIBIR. DRIVENIK. GRIZANE. GROBNIK. HRELJIN. LEDE-NICE. TRSAT. THE STATUTE OF VINODOL. LA LEGGE DEL VINODOL. DAS GESETZ VON VINODOL. Novi Vinodolski 1987. Uz Dušanov zakonik velikog srpskog carstva najpoznatiji je jugoslavenski spomenik Vinodolski zakon, koji je u Novom Vinodolskom donesen 6. siječnja 1288. godine. Predstavnicima u naslovu navedenih »gradova«, točnije — kaštela tadašnje Vinodolske knežije, »samostalno« su donijeli propise, a zapravo u skladu s namjerama i interesima feudalaca Krčkih knezova (kasnije Frankopana). Tako tvrdi jedna strana pravnih povjesničara, dok drugi, a među njima i riječki sveučilišni profesor dr. Lujo Margetić, smatra — kako on kaže — da Vinodolskim zakonom »sam narod na vlastitom jeziku popisuje svoje pravne običaje posredstvom svojih predstavnika«. Bilo kako bilo — dobili smo izvanredno vrijedan kulturni spomenik i jedan od najznačajnijih evropskih pravnohistorijskih dokumenata srednjega vijeka; dragocjen je još i zato jer je pisan glagoljicom — autentičnim hrvatskim pismom sjeverozapadnih jadranskih krajeva, u ovom slučaju — Kvarnerskog primorja. Kao izvanredno bogat izvor podataka iz tadašnjeg života obalnoga dijela Kvarnerskog primorja, Vinodolski je zakon do danas ostao primjer svjedočenja o životu ondašnjega tzv. malog svijeta.

Lujo Margetić je u posljednjih desetak godina dao cijelu seriju radova o starijoj vinodolskoj prošlosti, pa tako i o Zakonu. Sada imamo pred sobom njegovu najnoviju knjigu — prvi put na jednome mjestu štampan je prijevod Zakona s ondašnjega na današnji hrvatski ili srpski jezik. Tu su zatim prijevodi na engleski, talijanski i njemački jezik (prevodioci su priređivač i T. Kurpis), a izdavači su knjige Mjesni odbor za obilježavanje 700. obljetnice Vinodolskog zakona, Narodni muzej i galerija, te Turističko društvo Novi Vinodolski, SIŽ za kulturu općine Crikvenica i pravni fakultet u Rijeci i Zagrebu). Sâm L. Margetić dao je uvodne »Bilješke uz Vinodolski zakon« (str. 7—15; Uvod; O ranijoj vinodolskoj prošlosti — od antike i dolaska Slavena do »Frankopana«); Društveno uređenje; O Vinodolskom zakonu — od načina donošenja i obveznog i kaznenog prava, preko dokaznog postupka do izdanja Zakona i pregleda najvažnije literature). U knjizi su priloženi i faksimili izvornika.

Djelo je (str. 129) nesumnjivo znatne vrijednosti — osobito za strani, zapadni znanstveni svijet koji će moći lakše dobiti uvid u taj kulturni i pravno-povijesni spomenik, u djelo koje je po vremenu svoga nastanka jedno od prvih uopće na tome području društvenog života, a naravno i u jugoslavenskim zemljama. (P. STRČIĆ).

MIRJANA GROSS, POČECI MODERNE HRVATSKE, ZAGREB 1985. Knjigu Mirjane Gross »Počeci moderne Hrvatske« s podnaslovom »Neoapsolutizam u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji 1850—1860« izdali su poduzeće »Globus« i Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Odjel za hrvatsku povijest. Autorica je u knjizi, polazeći od načela da historičar mora imati jasno formulirano istraživačko pitanje, tražila odgovor na pitanje: »kakav je značaj